

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Юридичний факультет
Кафедра кримінального процесу і криміналістики

Затверджено

На засіданні кафедри кримінального процесу і криміналістики юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка (протокол № 1 від 29 серпня 2022 року)

Завідувач кафедри

Силабус з навчальної дисципліни
“СУДОВА ПСИХІАТРІЯ”,
що викладається в межах ОПП Право
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
для здобувачів зі спеціальності 081 – Право

Назва курсу	Судова психіатрія
Адреса викладання курсу	Кафедра кримінального процесу та криміналістики Адреса: вул. Січових Стрільців, 14, кім. 509, м. Львів, 79000, Україна
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Юридичний факультет: Адреса: вул. Січових Стрільців, 14, м. Львів, E-mail: law.faculty@lnu.edu.ua Сайт: law.lnu.edu.ua Кафедра кримінального процесу та криміналістики Адреса: вул. Січових Стрільців, 14, кім. 509, м. Львів, 79000, Україна Сайт: https://law.lnu.edu.ua/department/kafedra-kryminalnoho-protsesu-i-kryminalistyky
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	Спеціальність 081 право; Галузь 08 право
Викладачі курсу	Найда А.І.. кандидат медичних наук, доцент
Контактна інформація викладачів	najda1945@gmail.com ; law.lnu.edu.ua/employee/najda-anatolij-iivanovych anatolij.nayda@lnu.edu.ua
Консультації по курсу відбуваються	Консультації в день проведення лекцій або практичних занять (за попередньою домовленістю). Для погодження часу он-лайн консультацій слід писати на електронну пошту викладача або дзвонити.
Сторінка курсу	https://law.lnu.edu.ua/course/sudova-psyhiatriya
Інформація про курс	Дисципліна «судова психіатрія» є вибірковою дисципліною з спеціальності правознавства для освітньої програми право, яка викладається в 8 семестрі в обсязі 3,5 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Коротка анотація курсу	Забезпечити студентів юридичного факультету теоретичними знаннями та вміннями для кваліфікованого виконання ними розслідування під час досудового слідства чи інших слідчих дій. Навчити правильно призначати судово-психіатричні експертизи, формулювати запитання судово-психіатричними експертами у межах їх компетенції, а також критично оцінювати достовірність і повноту підсумків експертиз.
Мета та цілі курсу	Кримінальне та цивільне судочинство передбачає процесуальну діяльність слідчих та судових органів, зокрема проведення експертиз при розв'язанні питань, для яких потрібні наукові, технічні та спеціальні пізнання. До таких наук належить судова психіатрія. Судова психіатрія є галузю клінічної психіатрії. Вона вивчає, так само, як і клінічна психіатрія прояви психічних захворювань, їх причини, перебіг, патогенез. Однак її основним завданням є відношення особливостей цих захворювань до питань кримінального і цивільного права і процесу при вирішенні критерія осудності і неосудності, дієздатності і недієздатності, міри медичних заходів до осіб, визнаних неосудними; освідчення психічного стану потерпілих і свідків; правового становища психічних хворих тощо. Практичним виконавцем є судово-психіатричні експерти спеціалізованих відділень обласних психіатричних лікарень, діяльність яких регламентують закони нашої держави: “Основи законодавства України про охорону здоров'я” (1992), “Про судову експертизу” (1994), “Про психіатричну допомогу” 22.02, 2000, Кримінальний та Кримінально-процесуальний кодекси України, наказ №6 Міністерства охорони здоров'я України “Про розвиток та вдосконалення судово-медичної служби України” (1995).
Література для вивчення дисципліни	1. Основи Законодавства України про охорону здоров'я (10 вересня 1992) // Відомості Верховної Ради України. 1993, №4 ст. 19 (ст.ст. 71–73). 2. Закон України “Про судову експертизу”. (25 лютого 1994 р.) // Відомості Верховної Ради України. 1994, №28, ст.232, (ст.ст. 7, 10, 12).

	<p>3. Закон України "Про психіатричну допомогу" 22.02, 2000 // Відомості Верховної Ради України. 2000, №19, ст.143, (ст.ст. 1489–14).</p> <p>4. Закони України про охорону здоров'я (Збірник нормативно-правових актів) /Під ред. В.Ф.Москаленко, Л.В.Костицький.– Тернопіль: Укрмедкнига. 2000.– 464 с.</p> <p>5. Медичне право України: Збірник нормативно-правових актів /Упоряд.і наук.ред. Н.Б. Болотіна. – К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 2001. – 412 с.</p> <p>6. Про судову практику в справах про злочини, пов'язані з наркотичними засобами, психотропними речовинами та прекурсорами: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27 лютого 1998 р. №3 //Збірник постанов Пленуму Верховного Суду України в кримінальних справах. Львів: юридичний факультет Львівського державного університету ім.Івана Франка. – 1998, с. 214–224.</p> <p>7. Слободяник О.П. Судова психіатрія. – Львів: Вища школа, 1963. – 260 с.</p> <p>8. Білецький Є.Г., Білецька Г.А. Судова медицина та судова психіатрія. Навчальний посібник. – Х., Одиссей, 2008. – 200с.</p> <p>9. Михеєнко М.М., Шибіко В.П., Дубинський А.Я. Науково-практичний коментар Кримінально-процесуального Кодексу України. (За станом законодавства та Постанов Пленуму Верховного Суду України на 15 серпня 1997 р. В. Б. Бойко, В. Т. Гончаренко ред.//К.: Юрінком інтер. 1997 р. – 624 с.</p> <p>10. Науково-практичний коментар Кримінального Кодексу України. (За станом законодавства та Постанов Пленуму Верховного Суду на 1 січня 1997 р.) Під ред. В. Ф. Бойко, Я. Ю. Кондратьєва, с. с. Яценко.// К.: Юрінком, 1997, – 960 с.</p> <p>I. Бібліотеки.</p> <p>1. Львівська наукова бібліотека ім. В. Стефаника НАН України. 79000 м. Львів, вул. Стефаника, 2.</p> <p>2. Бібліотека Львівського національного університету ім. Ів. Франка. 79601 м. Львів, вул. Драгоманова, 5.</p> <p>3. Львівська державна обласна універсальна наукова бібліотека. 79000 м. Львів, пр. Т. Шевченка, 13.</p> <p>II. Джерела Інтернет:</p> <p>1. http://www.lib.com.ua</p> <p>2. http://www.library.lviv.ua</p> <p>3. http://www.nbu.gov.ua</p> <p>4. http://franko.lviv.ua/library</p> <p>5. http://www.urakad.kharkiv.edu</p> <p>6. http://www.nla.od.ua/odessa/lib</p> <p>7. http://www.uosa.uar.net</p> <p>8. http://www.lib-gw.univ.kiev.ua</p> <p>III. Енциклопедії і довідники.</p> <p>http://vesna.sammit.kiev.ua/</p> <p>http://slovník.org/Ink/dic.html</p>
Тривалість курсу	105
Обсяг курсу	39 годин аудиторних занять. З них 13 годин лекцій, 26 годин практичних занять та 66 годин самостійної роботи
Очікувані результати навчання	Після завершення цього курсу студент буде знати:

	<p>- предмет судової психіатрії, його завдання, законодавчі і процесуальні можливості виконання експертиз;</p> <p>- загальнотеоретичні проблеми судової психіатрії, процесуально-організаційні основи діяльності судових психіатрів на Україні та за кордоном;</p> <p>- види експертиз та порядок їх призначення згідно чинного законодавства;</p> <p>- порядок призначення і здійснення судово-психіатричних експертиз в кримінальному і цивільному процесах;</p> <p>вміти:</p> <p>- правильно призначати судово-психіатричної експертизи;</p> <p>- правильно формулювати запитання для судово-психіатричного експерта, чітко розуміючи межі компетенції та можливості експертів;</p> <p>- юридично правильно оцінювати вірогідність і повноту підсумків експертиз ходами та інструментами для їх вирішення*.</p>
Ключові слова	Психіатрія, судова психіатрія, судово-психіатрична експертиза
Формат курсу	Очний та заочний
	Проведення лекцій, семінарських занять та консультації для кращого розуміння тем
Теми	Дивись у формі СХЕМИ ТЕМ КУРСУ
Підсумковий контроль, форма	Залік в кінці семестру комбінований
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з кримінальне право та процес; кримінологія; криміналістика; цивільне право і процес; педагогіка; карно-виконавче право; адміністративно-правовий та процес; психологія та юридична психологія; судова експертологія - дисциплін, достатніх для сприйняття категоріального апарату правознавства.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентація, лекції.
Необхідне обладнання	Із урахуванням особливостей навчальної дисципліни. Вивчення курсу може не потребувати використання програмного забезпечення, крім загально вживаних програм і операційних систем.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • практичні/самостійні тощо : 50 • залік: максимальна кількість балів 50 <p>Підсумкова максимальна кількість балів 100</p> <p>Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом. Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали набрані на поточному тестуванні, самостійній роботі та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнень на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.</p>

	Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.
Питання до заліку чи екзамену.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Які питання щодо психічного здоров'я звинуваченого (особи, що підозрюють тощо) залежить вияснити слідчому: <ol style="list-style-type: none"> а) з боку психічної сфери; б) з боку спадковості; в) з боку характеріологічних особливостей. 2. Розділи постанови слідчого (ухвали суду) і їх зміст про проведення судово-психіатричної експертизи. 3. Перелік документів, що підлягають скеруванню на судово-психіатричну експертизу. 4. Методи проведення судово-психіатричної експертизи. 5. Основні розділи висновку експерта (акту) судово-психіатричної експертизи. 6. Медичні та юридичні критерії судово-психіатричної експертизи. 7. Підстави для призначення судово-психіатричної експертизи в кримінальному процесі. 8. Підстави для призначення судово-психіатричної експертизи в цивільному процесі. 9. Недієздатність, медичні та юридичні критерії. 10. В яких випадках і як здійснюється обмежена дієздатність. 11. Примусові заходи медичного характеру (мета, види, зміст), їх відміна. 12. Порядок проведення психіатричного огляду і, у тому числі при відсутності згоди суб'єкта. 13. Причини психічних захворювань і перебіг. 14. Визначення поняття психоз, чим він відрізняється від станів психічно здорової людини. 15. Шизофренія. Симптоми. Перебіг. Судово-психіатричні аспекти. 16. Епілепсія, основні прояви. 17. Фізіологічний афект, перебіг, судово-психіатрична оцінка. 18. Патологічний афект, його прояви, судово-психіатрична експертиза. 19. Реакція короткого замикання у людини. 20. Олігофренія. 21. Депресії: прояви, перебіг та судово-психіатрична експертиза. 22. Епілептичний та істеричний ступор, їх різниця. Судово-психіатрична експертиза. 23. Посттравматичні ураження головного мозку, перебіг, судово-психіатрична експертиза. 24. Визначення ступеню тяжкості тілесного ушкодження, які призвели до розвитку психічного захворювання. 25. Узалежнення від етилового алкоголю. "Біла гарячка", її судово-психіатричні аспекти. 26. Судово-психіатрична експертиза наркоманії, токсикоманії, їх види. 27. Вікові психози, судово-психіатрична експертиза. 28. Судово-психіатричні аспекти психопатій, особливості судово-медичної експертизи. 29. Підстави, форма проведення комплексних психологічно-психіатричних експертиз. 30. Симуляції психічних захворювань, види, класифікація.
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

Теми лекцій

№ №	Назва теми	Кількість академічних годин
1	2	3
1.	Загальнотеоретичні та організаційні питання судової психіатрії	2
2.	Загальне поняття про психічне захворювання в сучасній психіатрії. Розлади сприймання і пам'яті, уваги. Розлади емоцій і вольової діяльності, їх значення в судово-психіатричній експертизі. Розлади мислення та інтелекту. Основні розлади свідомості.	2
3.	Шизофренія: форми, перебіг, види дефекту, ремісії. Маніакально-депресивний психоз. Судово-психіатрична оцінка Епілепсія: види, основні ознаки. Диференціація з істеричним припадком. Травма головного мозку. Судово-психіатрична оцінка	2
4.	Олігофренія: ступені, етіологія, декомпенсація. Психічні розлади при гострих та хронічних інфекційних хворобах. Судово-психіатрична оцінка	2
5.	Алкоголізм, наркоманія, токсикоманія. Алкогольні психози. Судово-психіатрична оцінка	2
6.	Судинні захворювання головного мозку; атеросклероз, гіпертонічна хвороба. Вікові психози. Судово-психіатрична оцінка.	2
7.	Розлади особистості (психопатії): причини, форми, динаміка. Акселерація, інфантилія у підлітків. Особливості судово-психіатричної експертизи.	2
8.	Реактивні стани: неврози, реактивні психози. Судово-психіатрична експертиза. Симуляція: форми. Дисимуляція	2
	Всього:	16

Теми практичних занять

№№	Назва теми	Кількість академічних годин
1	2	3
1.	Нормативно-правове забезпечення судово-психіатричної експертизи в кримінальному та цивільному процесах. Пенітенціарна психіатрія.	2
2.	Поняття симптому, синдрому та перебігу психічної хвороби. Значення цих явищ для призначення та проведення судово-психіатричної експертизи.	2
3.	Заходи медичного характеру відносно осіб з психічними розладами, які здійснили соціально-небезпечні дії.	2
4.	Хронічні психічні розлади (шизофренія, біполярний афективний розлад, епілепсія)	2
5.	Олігофренія та деменція. Особливості проявів і специфіка опитування	
6.	Наслідки черепно-мозкових травм, судинного та інфекційного ураження головного мозку.	2
7.	Судинні захворювання головного мозку: атеросклероз, гіпертонічна хвороба	2

8.	Судово-психіатрична оцінка вікових психозів	2
9.	Психогенні розлади: реакції, стани, розвиток. Різниця між невротичними, межовими та психотичними лініями	2
10.	Особливі стани: патологічне просоння, патологічний афект, реакція короткого замикання	2
11.	Психічні розлади при інтоксикаційних ураженнях головного мозку.	2
12.	Узалежнення від хімічних речовин – алкоголізм.	2
13.	Наркоманія, токсикоманія, судово-психіатрична експертиза	2
14.	Симуляція, дисимуляція в судовій психіатрії. Їх оцінка	2
15.	Розбір та аналіз комплексних психологічних та судово-психіатричних експертиз медичних документів у кримінальних та цивільних справах.	2
	Залік	2
	Всього:	32

Теми для самостійного вивчення

№№	Назва теми	Кількість годин
1.	Законодавство України про психіатричну допомогу:	6
2.	Правові аспекти окремих видів психіатричної допомоги:	5
3.	Міжнародно-правові особливості юридичного статусу особи, що страждає на психічний розлад:	6
4.	Цивільна правосуб'єктність осіб, що страждають на психічні розлади:	5
5.	Судовий захист прав і свобод осіб, що страждають на психічні розлади.	5
6.	Співвідношення правового і етичного регулювання діяльності лікарів-психіатрів	6
7.	Дієздатність психічно хворої людини і зв'язок його захворювання з суспільно-небезпечними діяннями.	5
8.	Особливі стани (патологічні просоння, патологічні афекти, патологічне сп'яніння, реакція короткого замикання) при проведенні судово-психіатричних експертиз.	6
9.	Узалежнення від хімічних речовин (алкоголізм, наркоманія, токсикоманія). Юридичне підґрунтя застосування примусового лікування та вирішення питань про осудність та недієздатність.	6
10.	Психіатрична допомога в місцях відбування покарань. Наркологічна допомога в місцях відбування покарань.	6
	Всього:	56